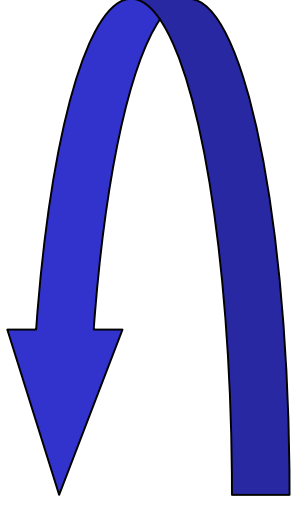

Seks timer - eller tretten?

Kvinner på tvers

2005

Ny arbeidsmiljølov 1.1.2006

Uregulert
arbeidstid,
tilfeldig
arbeid

Kortere
arbeidsdag og
trygg jobb for
alle

1892..1915...1936..1956...1977

Individuelt avtalt, alminnelig arbeidstid

- Inntil 13 t pr dag og 48 t uke, bare gjennomsnittet ikke blir mer enn 40 timers uke og 9 timers dag over ett år (§10-5)
- Ved lange avstander eller avtalt med tillitsvalgt: 48 timer i gjennomsnitt over 8 uker, men ikke mer enn 60 t uke (§10-5)

Alle regler har unntak....

- Krav om arbeidsfri 11/24t og 35/7d kan fravikes etter avtale med tillitsvalgt (der det er tariffavtale) eller individuelt ved lange avstander (§ 10-8)
- ”Arbeidstaker skal i så fall sikres tilsvarende kompenserende hvileperioder eller, der dette ikke er mulig, annet passende vern.”???

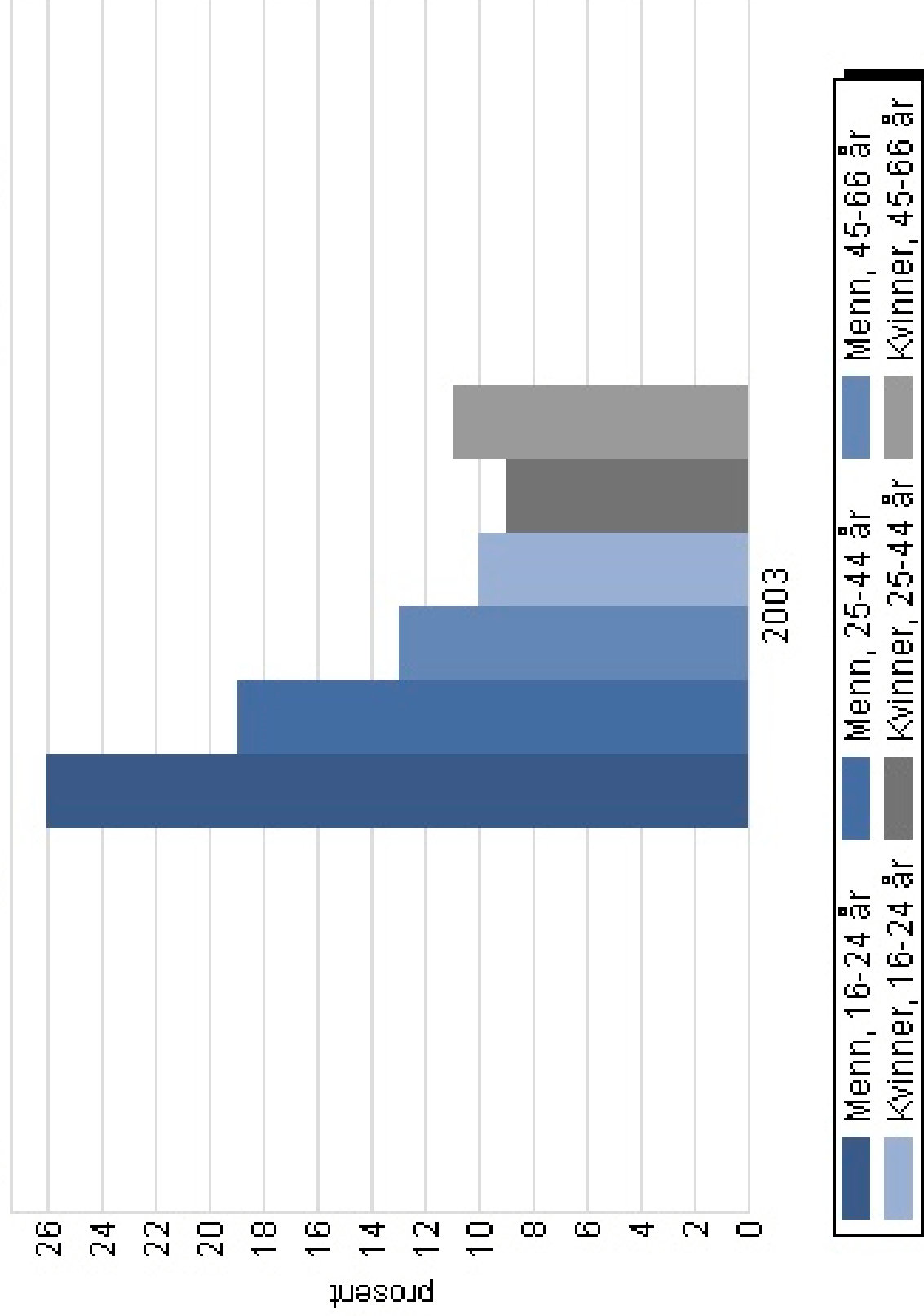
Virkninger av lange skift

- Større krav til utholdenhet, større konflikter med ansvar utenfor jobben
- Overgang fra 8 t til 12 t skift gir økt trøtthet, langsommere reaksjon
- Ulykkesrisiko øker markant utover 9 timer
- Mange ”velger” 12 t og ”Nordsjøskift” framfor 8 t
 - kan bety mindre arbeidsreiser og stress (for menn?)
 - mindre behov for overtid?
 - belønningen er god i starten...

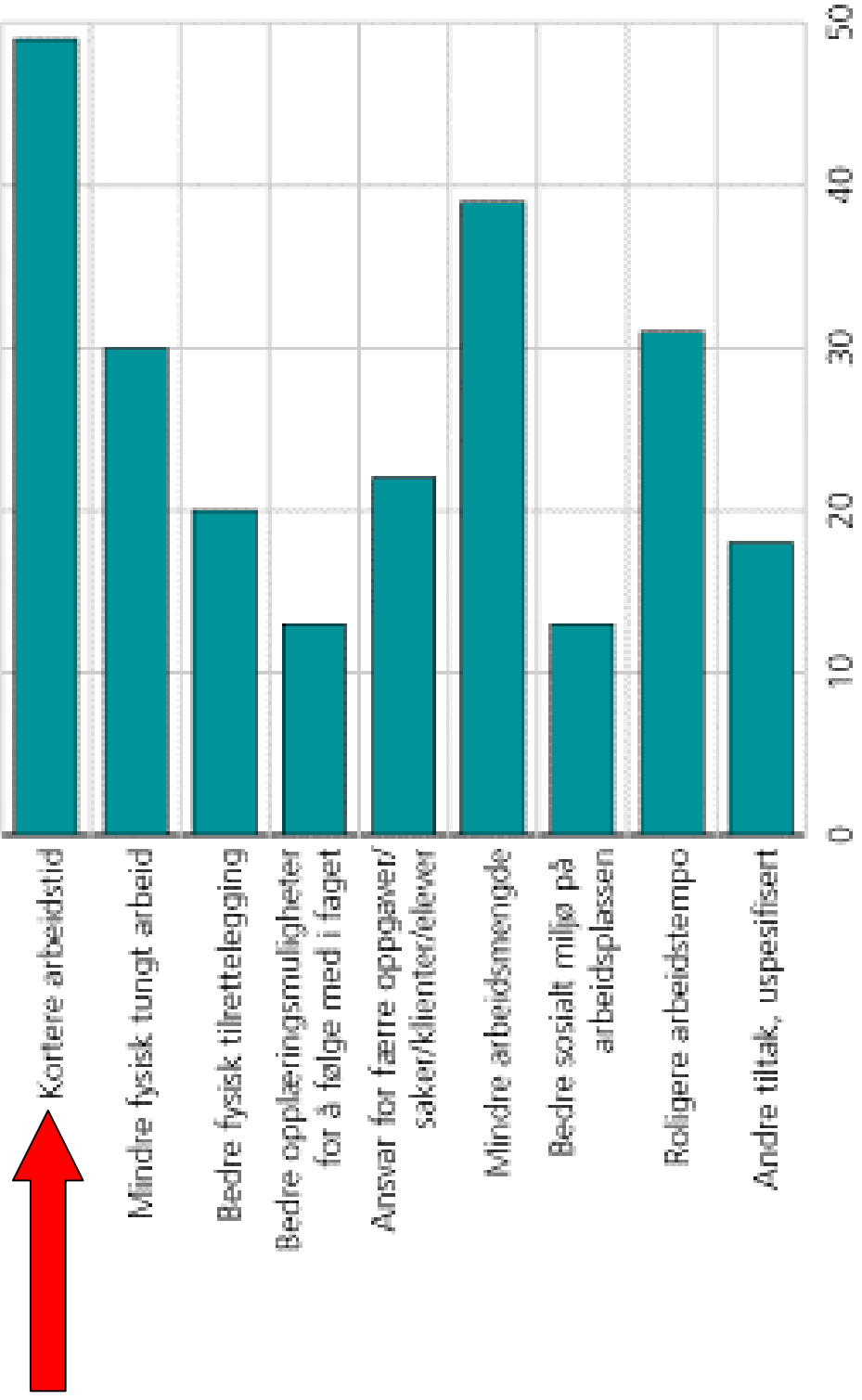
Tabell 6.6. Andel ansatte 50-66 år som tror de vil ønske eller være frisk nok til å jobbe fram til pensjonstidspunktet, etter kjønn og aldersgruppe 2003. Prosent

	Kjønn		Aldersgruppe		
	All	Menn	Kvinner	50-59 år	60-66 år
Ja	68	74	62	68	71
Nei	29	24	35	30	29
Uvit skya, vil ikke svare ..	2	2	3	2	0

**Fysisk arbeidsmiljø for sysselsatte (prosent),
etter kjønn og alder og tid.
Fysisk arbeidsmiljø, Løfter minst 20 kg 5 eller flere ganger daglig.**

Andel som mener ulike tiltak har meget stor eller stor betydning for å få arbeidstakere til fortsette i yrket fram til pensjonsalder. 2003. Prosent

EUs arbeidstidsdirektiv i praksis

- Regel: minst 11 t døgnhvile
- Praksis (Finland):
 - Maksimumskift 15 t i mange sektorer
 - Lokale avtaler kan inngås om inntil 17 t skift
 - Inntil 19 t godtas midlertidig (ved høy aktivitet eller sykefravær)

M. Härma, Newsletter fra Finlands Arbeidsmiljøinstitutt, juni 1997

EUs fleksibilisering

- Arbeidstidsforkortelser koblet til økt *fleksibilitet*
 - Mer midlertidighet
 - Mer overtid
 - Gjennomsnittsberegning av arbeidstid
- Nå forlenges arbeidsdagen i EU, men *fleksibiliseringen* fortsetter
- Kampen mot *fleksibilisering* i Norge, tjener arbeiderklassen på tvers av grensene

Aftenposten
17.08.05

Vi jobber oss til ledighet

■ Ledige blir ikke ansatt - til tross for gode tider

Arbeids-Næringslivet, ikke ved Kyrre Gundersen i Oslo, har på bekostning av mange arbeidstakerne som vil at det ikke er enkelt nok å finne arbeid. Derfor er det ikke bare ledige som har problemer med å finne arbeid.

Opphevet. Ikke siden 1999 har nordmenn jobbet så mye overtid. Samtidig arbeider deltidsansatte mer og sykefraværet synker. Dermed blir det ikke færre arbeidsløse selv om næringslivet går bedre enn på lenge. Arbeidsstatistikken har i snitt økt med 3 prosent siste år. Det kunne teoretisk gitt arbeid til bortimot 70 000 ledige.

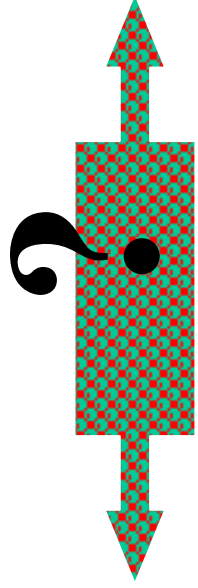
17.08.05

Finnet

1998

Ny arbejdsmiljølov 2006

Uregulert
arbejdstid,
tilfældig
arbejd

Kortere
arbejdsdag og
tryk jobb for
alle

1892..1915...1936..1956...1977

Hva vil Stoltenberg II gjøre?

- Ta bort adgangen til individuelle avtaler om arbeidstid ?
- Beholde ”EU-fleksibiliteten” ved å overlate arbeidstid, overtid og midlertidige ansettelser til lokale avtaler med tillitsvalgte og tariffavtaler framfor å lovfeste klare grenser ?
- Finansiere forsøk med sekstimers dag??

Hva er en arbejdsdag?

Kapitalen svarer:

- - *Arbeidsdagen er på i alt 24 timer, med fradrag av de få timene med hvile som arbeidskrafta må ha for å kunne klare å utføre sine tjenester på nytt.. (Marx:Kapitalen 1.bok, del 2, kap 8)*
- ”Forskning viser at vi trenger om lag 11 timer hvile i døgnet for å bygge oss opp igjen etter en arbeidsøkt.” ALLU (s.235)

Arbeideren svarer:

- - *Du forkynner stadig ”sparsomhetens” og ”avholdenhets” evangelium for meg. Vel og bra! Jeg skal som en fornuftig, sparsommelig eiendomsforvalter økonomisere med min eneste formue, arbeidskraften,...*
- - *Jeg vil hver dag bare sette så mye av den i bevegelse, eller i arbeid, som er forenelig med dens normale vedlikehold og sunne utvikling.*

(Marx: Kapitalen 1.bok, del 2, kap 8)

Tida og timene må erobres

- I 1892 ville arbeiderrepresentantene lovfeste 10 timers normalarbeidsdag for ”å erobre en eller muligens flere timer til fordel for familielivet og alt annet der kan tjene til å heve arbeideren intellektuelt og moralsk.”

(ALLU s.124)

Normalarbeidsgens historie

- Fra 1889: 1. mai felles internasjonal kampdag for 8-timersdagen
- 1892: Barns arbeidstid lovreguleres. Lovforslag om 10-timersdag utsatt.
- 1894: Bakersvenner lovfestet 12-timersdag
- 1897: Brutto 10-timersdag
- 1915: Lovfestet 10-timersdag/ 54 timers uke
- Revolusjon gir 8-timersdag i Europa
- 1919: 8-timersdagen lovfestet.
- *1930: Kortere dag mot arbeidsløshet*

John M. Keynes 1883 - 1946

**Economic possibilities of
our grandchildren (1930)**

- For første gang siden
skapelsen, vil mennesket
stå overfor sitt virkelige,
grunnleggende problem:

Hvordan bruke friheten
fra presserende
økonomiske behov,
hvordan bruke fritida,
som vitenskapen og

renters rente har skaffet
ham, til å leve klokt og
behagelig og godt.

Kellogg's sekstimers dag

- Kelloggs Cornflakes fabrikk i Battle Creek, USA, Sekstimers dag 1.april 1930 til 8.februar 1985.
- 1930-35: 41% reduksjon av ulykker, 51% reduksjon i dager tapt per ulykke
- Vi har erfart at effektiviteten og innsatsen er økt så mye...og kostnadene redusert så mye at vi har råd til å betale like mye for seks timer som vi tidligere gjorde for åtte (W.K.Kellogg 7.november 1935)

Marx: Ikke nok at ”det nødvendige arbeidet” blir mindre

- Under den kapitalistiske produksjonsmåten, vil det nødvendige arbeidet alltid bare danne en del av arbeidsdagen.
- Kapitalen... kan som en vampyr bare holde seg i live gjennom å suge inn levende arbeid, og jo mer arbeid den suger inn, desto mer lever den.
- Kapitalisten eller arbeidskjøperen kjøper retten til å bruke arbeidskraften for en dag. Og prøver å dra størst mulig nytte av varens, dvs. arbeidskraftens bruksverdi. (*Marx: Kapitalen 1.bok, del 2, kap 8*)

Kellogg's tilbake til 8 timer

1946-1985

- Ny ledelse ønsket 8-timers skift og fristet med bedre muligheter for overtid
- Færre (også i fagbevegelsen) så arbeidsløsheten som lokalt ansvar
- Ny ledelsesfilosofi: jobben som livets mening
- Ledelsen vant støtte blant menn med lang ansiennitet (trygge jobber)
- Sekstimersdagen ble "feminisert"

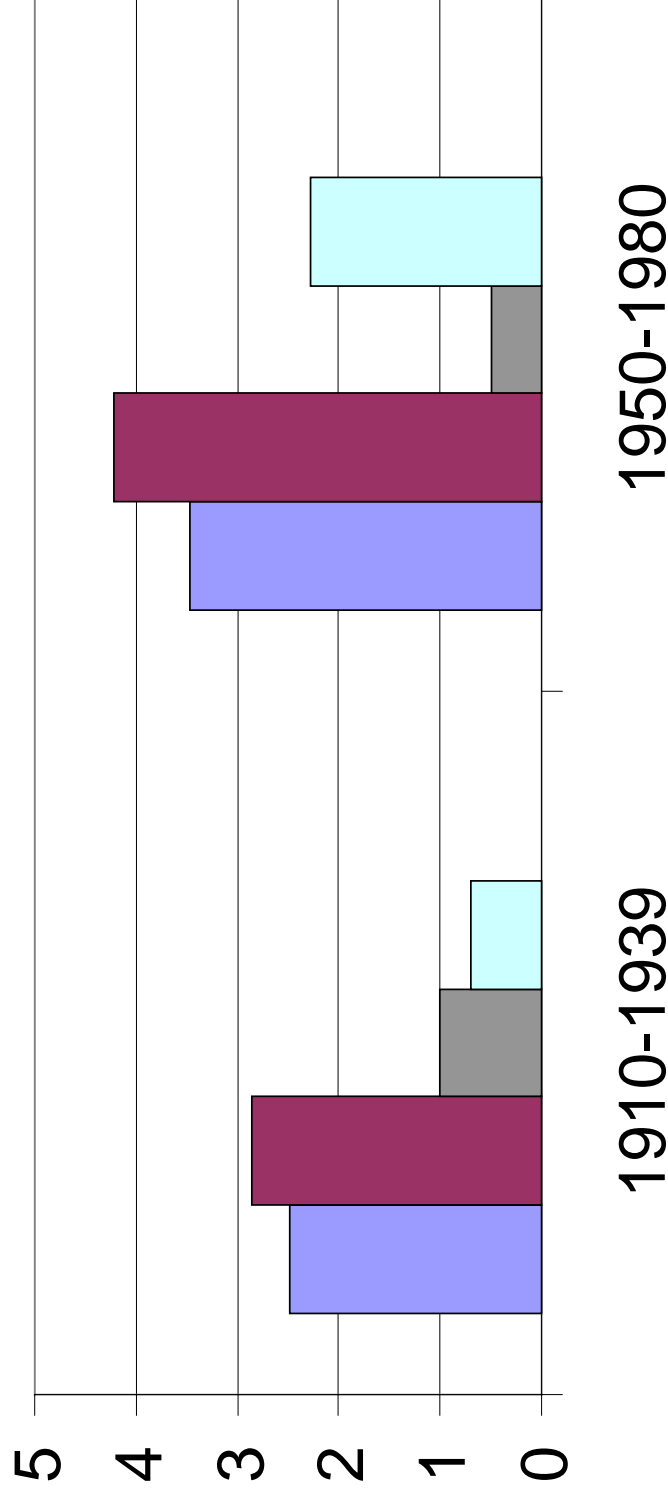
Normalarbeidsdagens historie

- 1959: 45 timers uke, maks 9 timers dag
- 1968: 42 ½ timers uke
5-dagers uke innført for de fleste
- 1976: 40 timers uke
- Arbeidsmiljøloven 1977: 40 timers uke
9 timer per dag.
- Tariffoppgjøret 1986: 37 ½ timers uke og
7 ½ timers dag.

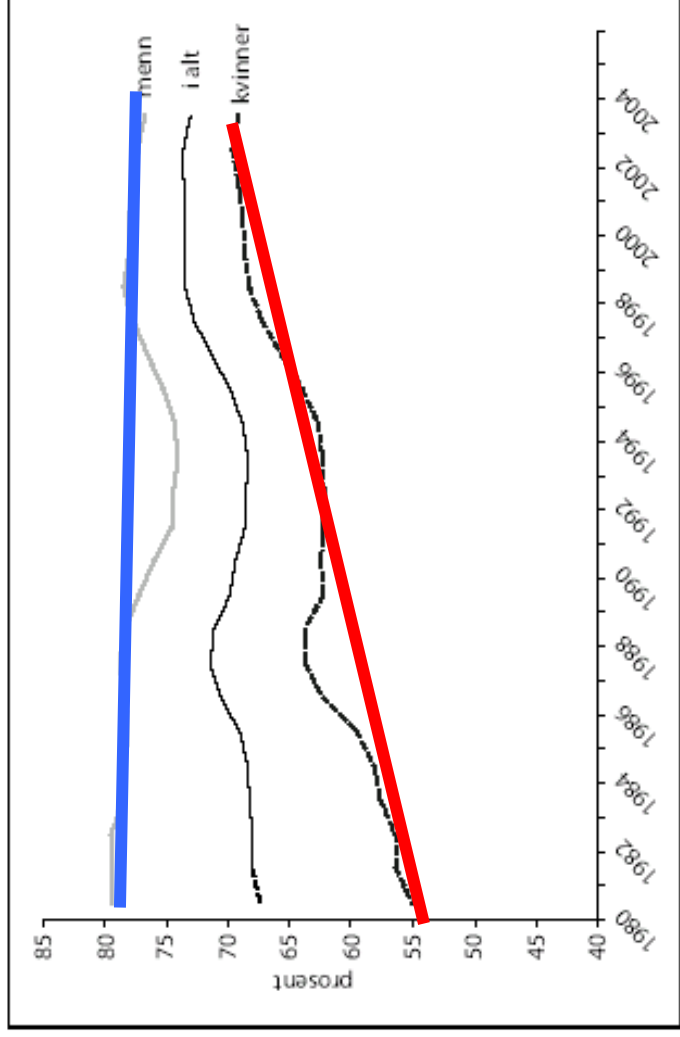
Vekstrater (prosent per år) for produksjon, produktivitet, fritid og årlig reallønn (i verkstedindustrien)

(NOU 1987:9A s.24)

■ BNP/ innb ■ BNP / timev ■ "Fritid"/yakt ■ Årlig reallønn (VI)

Økende andel yrkesaktive kvinder 1980-2004

Figur 3.1 Andel yrkesaktive i alt og efter kønn. I procent av befolkningen (16-74) år. Årsgjennomsnitt, 1980-2003.

Kilde: AKU, Statistisk sentralbyrå

Norge 1984-7: Regjeringen utreder 6-timers dag og alderspensjon ved 60

- Under de forutsetninger som er nevnt foran, og med en normal økonomisk vekst i løpet av nærmeste 14-årsperiode, vil innføring av 6-timers normalarbeidsdag .ikke behøve å bety redusert gjennomsnittlig reallønn pr. årsverk ut fra dagens nivå.

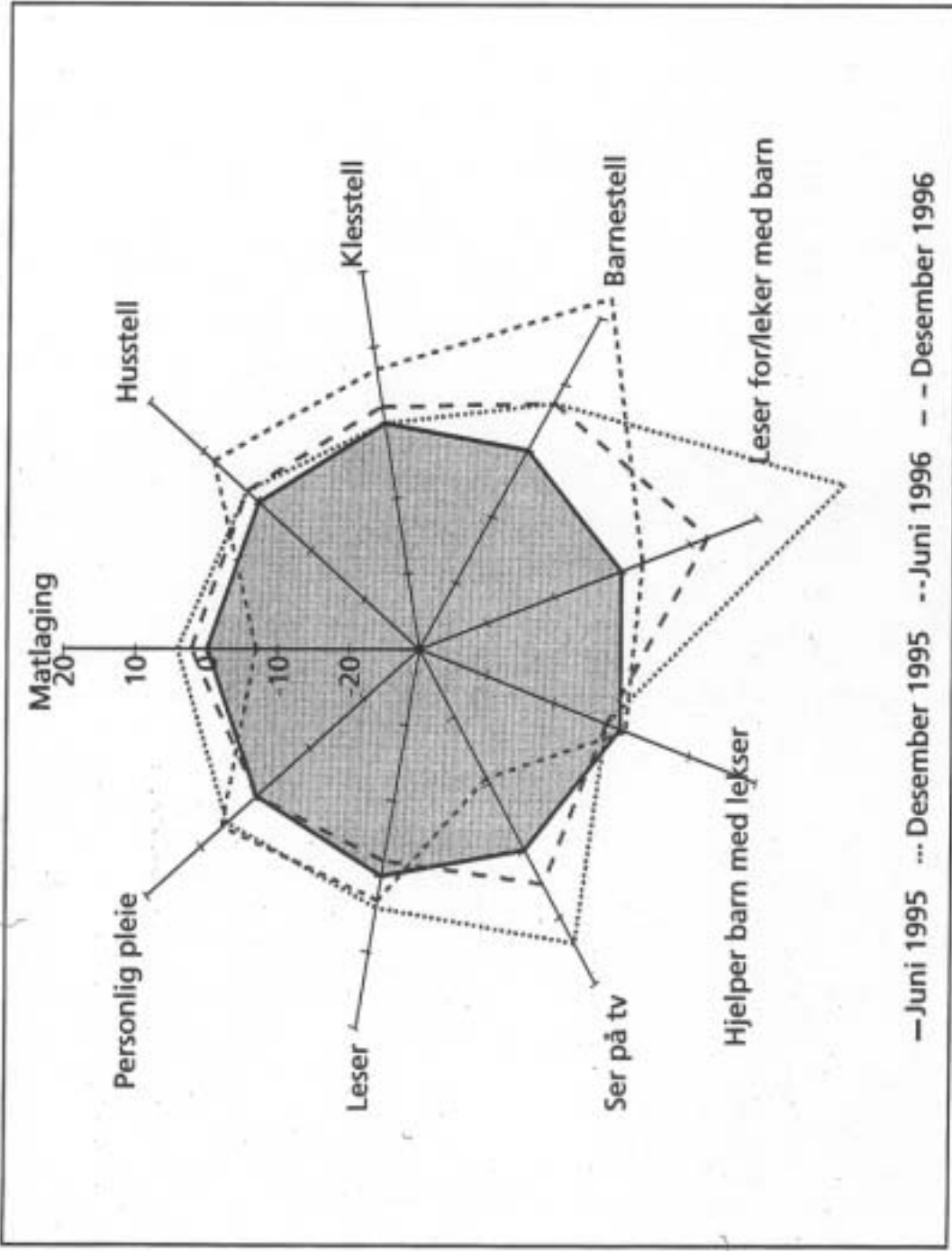
NOU 1987:9A Arbeidstidsreformer (s.14-16)

Oslo-forsøket med sekstimers dag i pleie- og omsorg

- De ansatte
 - trives bedre etter innføringen av seks timers dag.
 - samarbeider bedre med kolleger
 - har bedre kontakt med pasientene
 - mulighetene for å bestemme arbeidstempo er bedre
 - de er mindre fysisk slitne etter endt arbeidsdag
- Det offisielt registrerte sykefraværet blant de ansatte i forsøksenheter er ...ikke redusert

(FAFOs oppsummering av forsøket)

Figur 4.10 Endringer i hvilke aktiviteter forsøkspersonene bruker fritiden på. Differanser målt i antall minutter mellom tidsbruk i juni 1995 og tidsbruk i desember 1995, juni 1996 og desember 1996. Indeks, juni 1995 = 0

Ny studie:

Kortere arbeidsdag reduserer nakke-skulderplager

En studie av sammenhengen mellom arbeidstid og forekomsten av nakke-skulder- og ryggplager i fysisk krevende omsorgsarbeid, viser at nakke-skuldersmerter kan reduseres ved kortere arbeidstid. De potensielle helsefordelene taler for at tilsvarende studier bør gjøres på andre yrkesgrupper med økt risiko for arbeidsrelaterte muskel-skjelettplager.

”A shorter workday as a means of reducing the occurrence of musculoskeletal disorders” Wergeland, E., Veiersted, B. m. fl. Scand J Environ Health 2003; 29 (1): 27-34

TOYOTA:

Jobber mindre - tjener mer penger

- Gir full lønn for kortere arbeidsdager

**GÖTEBORG (VG) Da
Magnus og de andre på
verkstedet gikk ned til
sekstimers arbeidsdag,
økte produktiviteten.
Samtidig tjente
bedriften mer penger.**

- Dette er ikke noe argument for å innføre sekstimersdager i Norge, sier arbeidslivspolitisk direktør Sigrun Vågeng i Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO).

- Jo, det er nettopp det det er. Et godt eksempel til etterfølgelse i Norge, sier LO-sekretær Rita Lekang.

(VG 14.03.04 kl. 10:14)

De gamle er eldst!

T.Hagen,

TØI Oslo februar 2003

Evaluering av Seniorordningen i AS Oslo Sporveier

1.2.1 Tiltakets innhold

Seniorordningen går ut på at arbeidstakerne som deltar i ordningen arbeider redusert arbeidstid med kompensasjon av ordinær lønn. Arbeidstiden er redusert med gjennomsnittlig en time per dag for deltakerne i ordningen. Til gjengjeld kan ikke arbeidstakeren ta på seg frivillig overtid i prøveperioden. Overtid som følge av forsinkelser, ikke avløsning eller rapportskriving er imidlertid tillatt også for de som deltar i ordningen. Arbeidstakeren får heller ikke ha en annen jobb i tillegg, verken eksternt eller internt i bedriften. Deltakelse i ordningen er frivillig.

GEOMATIKK AS MED SPENSTIG SENIORAVTALE

- 4 dagers uke eller 6 timersdag og full lønn
- Fortsetter de 100 % får de bonus på 15 %.
- Med en fridag hver 14 dag blir bonusen 7,5 %

NHO-topp innfører sekstimersdag

**PRØVER NY ORDNING:
Visepresident Lisbeth
Berg-Hansen i NHO
innfører en prøveordning
med sekstimersdag for sine
140 ansatte i
fiskeforedlingsbedriften
Sinka Berg-Hansen A/S.**

Foto: Lars Erik Skrefsrud

VG 21.09.2005

Ikke drøm om lavere fraværsprosent, men om bedre helse

- Lavest fravær ved forsøksstart hvis det starter med nyansatte, for de er friskere enn gjennomsnittet.
- Mer fravær fordi kortere dag åpner for eldre og folk med helseproblemer i arbeidslivet.
- Mindre fravær som skyldes arbeidsskader og slitasje.

Hvorfor sekstimers dag?

- Kortere arbeidsdag, mer tid til alt annet
- Flere i arbeid, færre utestengt og arbeidsløse
- Samfunnsmessig løsning på samfunnets dobbeltkrav til kvinnene (jobb og hjem)
- Mer overskudd, bedre helse

